

fogásának mélyrehatóbb ismertetését rendkívül nehezé teszi az, hogy sok esetben annyira kitágítják a fogalmak jelentését, hogy azok homályossá válnak.

Munkájának sokkal egységesebb és sikerültebb része az, amelyben útmutatást ad egyszerű, világos táblai rajzok készítésére. Ezeknek az utasításoknak elsősorban az óvónők látják hasznát. Magyarázó szöveggel kísért rajzokon mutatják be, hogyan lehet a bonyolult növényi, állati formákat egyszerűen ábrázolni; hogyan lehet egyszerűen ábrázolni a mesejeleneteket. Értékessé teszi munkájának ezt a részét az a törekvése, hogy nem székákat nyújt, hanem felhívja olvasói figyelmét arra, hogy rajzolás közben ne a dolgoknak lényegtelen jegyeire figyeljenek, hanem igyekezzenek a lényeges formákat arányban, esetleg mozgásban jól megfigyelni és egyszerűen, kevés vonallal ábrázolni. Ezt a módszert kétségkívül sikerrel használhatják azok a tanítványai is, akik egészen csekély rajzolóképtelenséggel rendelkeznek, de csak abban az esetben, ha a lerajzolandó tárgy feltja szabályos mértani idomhoz hasonlít. Ha azonban a lerajzolandó dolog feltja az általánosan ismert mértani alakzatnak egyik különleges esetére hasonlít, az egyszerűsítés gyakorlati haszna kétséges. Azokat a finom aránybeli különbségeket ugyanis, amelyek az ábrázolandó tárgy feltjára rendkívül jellemzők, csak az tudja megragadni, akinek a formák iránt veleszületett fogékonysága van.

Ez utóbbi nehézség okát abban látjuk, hogy Komárnoky általában a vonalas rajz, tehát stílus szempontjából a díszítő stílus eszközeivel fejezi ki magát és azt is igyekszik elsajátíttatni, rajzaiban mégis a természethű ábrázolásra törekszik. Sok esetben a természeti formáknak a táblai rajz stílusára való átírása sikerült, de nem mindig. Rajzai stílus szempontjából nem egységesekek, a formák sok esetben nem egyszerűsítetteknek, hanem megoldatlanoknak hatnak.

Munkájának a képszerűsítésre vonatkozó részeiben helyes érzékkel csupán a legegyszerűbb kérdésekre terjed ki a figyelmé. Ezeket sikerült olyan módon előadnia, amely nem haladja meg tanítványainak művészi műveltségét. Általában munkájának azok a részei értékesebbek, melyek az óvónők különleges munkakörére vonatkoznak, ezek a részek tanúságot tesznek arról is, hogy nemcsak tanítványainak, hanem a kis gyermekeknek lelki világába is beelát.

Ujvári Béla.

Johannes Eilemann: Weltanschauung, Erziehung und Dichtung. Frankfurt a. M., 1936. M. Diesterweg. 135 lap.

A főnti cím alatt a szerző, aki városi tanácsos és az iskolaügy főfelügyelője a Berlin-Neukölln kerületben, *Néhány fejezet egy különleges erkölcstanból* alcímmel hat tanulmányt foglal együvé, melyeket egy közös pedagógiai gondolatvilág, a német nemzeti szocialista szellemű nevelés alapelvei hatnak át. Úgy is jelent meg e mű, mint a tanítók részére a német nemzeti szocialista oktatásról szóló kézikönyvnek 4. kötete.

Az első tanulmány alapvetésül a nemzeti szocialista értelemben vett tanokat tartalmazza a fajra, a népre, a nemzetre, a vérre, a földre és a sorsra vonatkozólag, szóval a világnézetet, melyen az új németség sorsa nyu-

goszik. A szerző meggyőződése szerint nem önkény diktálja mindezt, hanem a törvény, mely a Vezér szemében, szívében, agyában született és másoknál jobban fölismeri, hogy mire van szüksége a német népeknek. Második tanulmánya éppen azért a Führer, a Vezér lelkének, egyéniségének lényegét állapítja meg, mely önmagában is nevelő munkát végez. „Aki vezetni óhajt bennünket, annak a közösség legjobbjának kell lennie, példája mintául szolgáljon. A nép kebeléből jött s visszaadta nekünk a Németországban való hitet és reményt.“ További tanulmányában Eilemann egy barátjához intézett levél formájában a szabadság fogalmát értelmezi az új német ideológia szerint. Az erkölcshez, illemhez, törvényhez kötöttség nem jelenti a szabadság hiányát s a személyiség — minden nevelés végcélja — sem végtelen. A személyiség nem más, mint elhatárolás. A szabadságot nem vélemények igazolják, hanem a tettek és a magatartás.

A negyedik tanulmányban szerzőnk eszméinek követőiről, a becsületről, hűségről és bajtársiasságról elmélkedik, amelyek mint elsőrendű erények fontos célként szolgálnak a német nép nevelésében. Ez erények elemzése a lényege ennek az erkölcsrajzoló fejezetnek, mely a becsület és hűség mintaképpül a német hadsereget állítja föl és a benne élő érzelmi egységét, mint a német nemzeti szocialista nevelésnek és az önevelésnek is legfőbb ideálját. A munkáról szól szerzőnk ötödik tanulmánya. A munka többé nem társadalmi osztályokat elválasztó korlát, hanem őket összekötő erő és hatalom, melynek megbecsülése szintén nevelői célt jelent. A német nemzeti szocializmus újra fölkeltette a munkában való örömet, a „munka szabadsága“ ismét minden becsületes és egészséges ember éhségévé vált, mert első és utolsó törekvés az emberben a tevékenység.

Könyvünk súlypontja azonban a hatodik tanulmányban van, mely az előbbieket figyelembevételével a nevelés eszményéről, a nevelésben nyilvánuló lelki erőkről szól s megállapítja, hogy csak az élő tudás nevel s a tudásnak a hazában, a szülőföldben, a fajban, a népben s az Istenben kell gyökereznie, különben nem egyéb az, mint külsőség és azért értéktelen. Ennek tudatában kell nevelni a jövő nemzedékeit. Szükség van elsősorban a legnagyobb önbecsülésre. Aljas dolgot nem cselekedni, testet és lelket tisztán tartani, önmagán mindig uralkodni, önzetlennek, vidámnak, bátornak lenni. Meggyőződve lenni arról, hogy egyenes tartás, égrenéző tekintet egyenes, égrenéző léleknek nyilvánulási. Egyszerű dolgoknak örülni, lehetetlent nem kívánni, elérhető célért azonban türelemmel, kitartással, erős akaratral küzdeni. Ime, a nevelés céljai és eredményei.

Szerzőnk különlegessége eszméinek kifejtésében az, hogy bőven él idézetekkel a német költészetből, Schillerből és Goethéből éppúgy, mint a költészet mai képviselőiből. Innen van a címében jelzett kapcsolata a költészettel.

Eilemann könyvében bizonyára a leglelkesebb német nemzeti szocialista nevelők egyike szólalt meg nemzete számára.

Gyulai Agost.